

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 19. júla 2012*

„Súdna spolupráca v občianskych veciach — Nariadenie (ES) č. 44/2001 — Právomoc vo veciach individuálnych pracovných zmlúv — Zmluva uzavretá s veľvyslanectvom tretieho štátu — Imunita zamestnávajúceho štátu — Pojem ‚pobočka, zastúpenie alebo iná organizačná zložka‘ v zmysle článku 18 ods. 2 — Zlučiteľnosť dohody o právomoci súdov tretieho štátu s článkom 21“

Vo veci C-154/11,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg (Nemecko) z 23. marca 2011 a doručený Súdnemu dvoru 29. marca 2011, ktorý súvisí s konaním:

Ahmed Mahamdia

proti

République algérienne démocratique et populaire,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr A. Tizzano, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, sudcovia A. Rosas, R. Silva de Lapuerta, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, A. Arabadžiev, C. Toader (spravodajkyňa) a C. G. Fernlund,

generálny advokát: P. Mengozzi,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomné pripomienky, ktoré predložili:

- République algérienne démocratique et populaire (Alžírsko demokratická a ľudová republika), v zastúpení: B. Blankenhorn, Rechtsanwalt,
- španielska vláda, v zastúpení: S. Centeno Huerta, splnomocnená zástupkyňa,
- Európska komisia, v zastúpení: M. Wilderspin a A.-M. Rouchaud-Joët, splnomocnení zástupcovia,
- Švajčiarska konfederácia, v zastúpení: D. Klingele, splnomocnený zástupca,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 24. mája 2012,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: nemčina.

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 18 ods. 2 a článku 21 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach (Ú. v. ES L 12, s. 1; Mim. vyd. 19/004, s. 42).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Mahamdia, zamestnancom veľvyslanectva Alžírskej demokratickej a ľudovej republiky v Berlíne (Nemecko) a jeho zamestnávateľom.

Právny rámec

Medzinárodné právo

Viedenský dohovor

- 3 V zmysle článku 3 ods. 1 Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch, ktorý bol uzavretý 18. apríla 1961 vo Viedni:

„Funkciou diplomatickej misie je okrem iného:

- a) zastupovať vysielajúci štát v štáte prijímajúcom,
- b) chrániť záujmy vysielajúceho štátu a jeho príslušníkov v štáte prijímajúcom v rozsahu dovolenom medzinárodným právom,
- c) viesť rokovania s vládou prijímajúceho štátu,
- d) zisťovať všetkými zákonnými prostriedkami podmienky a vývoj v prijímajúcom štáte a podávať o nich správy vláde vysielajúceho štátu,
- e) podporovať priateľské vzťahy medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom a rozvíjať ich hospodárske, kultúrne a vedecké styky.“

Právo Únie

Nariadenie č. 44/2001

- 4 Odôvodnenie 2 nariadenia č. 44/2001 znie takto:

„Niektoré odlišnosti vnútroštátnych právnych noriem upravujúcich právomoc súdov a uznávanie a výkon rozsudkov bránia zdravému fungovaniu vnútorného trhu. Vyžadujú sa ustanovenia harmonizujúce normy konfliktu právomoci v občianskych a obchodných veciach...“

- 5 Odôvodnenia 8 a 9 tohto nariadenia, ktoré sa týkajú ustanovení o žalovaných s bydliskom v tretích štátoch, sú upravené nasledujúcim spôsobom:

„(8) Musí existovať väzba medzi konaním, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, a územím členských štátov viazaných týmto nariadením. Preto sa spoločné normy súdnej právomoci budú v zásade uplatňovať, ak má žalovaný bydlisko na území jedného z členských štátov.“

(9) Žalovaný, ktorý nemá bydlisko na území členského štátu podlieha vo všeobecnosti vnútroštátnym normám právomoci použiteľným na území členského štátu, ktorého súdu sa doručila žaloba. Žalovaný s bydliskom na území členského štátu, ktorý nie je viazaný týmto nariadením, musí naďalej podliehať [Dohovoru o právomoci a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach z 27. septembra 1968 (Ú. v. ES L 299, 1972, s. 32), ktorý bol zmenený a doplnený jednotlivými dohovormi o pristúpení nových členských štátov k tomuto dohovoru (ďalej len „Bruselský dohovor“)]“

6 Odôvodnenie 13 uvedeného nariadenia, ktoré sa týka najmä pravidiel o právomoci vo veciach individuálnych pracovných zmlúv, znie takto:

„V oblasti poistenia, spotrebiteľských zmlúv a pracovnoprávných vzťahoch by slabší účastník mal byť chránený normami právomoci, ktoré lepšie chránia jej [jeho – *neoficiálny preklad*] záujmy než všeobecné normy právomoci.“

7 Článok 1 ods. 1 nariadenia č. 44/2001 definuje jeho pôsobnosť *ratione materiae* nasledujúcim spôsobom:

„Toto nariadenie sa uplatní v občianskych a obchodných veciach bez ohľadu na povahu súdu alebo tribunálu. Neuplatní sa najmä na daňové, colné a správne veci.“

8 Pokiaľ ide o žaloby podané proti osobe s bydliskom v treťom štáte, článok 4 ods. 1 tohto nariadenia uvádza:

„Ak žalovaný nemá bydlisko na území členského štátu, právomoc súdov každého členského štátu sa určí podľa právneho poriadku tohto členského štátu, ak nestanovia niečo iné články 22 a 23.“

9 Článok 5 bod 5 uvedeného nariadenia stanovuje, že osobu s bydliskom na území členského štátu možno žalovať v druhom členskom štáte „vo veciach sporov týkajúcich sa činnosti pobočky, zastúpenia alebo inej organizačnej zložky na súde podľa bydliska pobočky, zastúpenia alebo organizačnej zložky“.

10 Oddiel 5 kapitoly II nariadenia č. 44/2001, ktorý sa skladá z článkov 18 až 21, uvádza pravidlá o právomoci týkajúce sa sporov vo veciach individuálnych pracovných zmlúv.

11 Článok 18 nariadenia č. 44/2001 znie takto:

„1. Vo veciach individuálnych pracovných zmlúv sa právomoc určí podľa tohto oddielu bez vplyvu na článok 4 a článok 5 bod 5.

2. Ak zamestnanec uzavrie individuálnu pracovnú zmluvu so zamestnávateľom, ktorý nemá bydlisko v členskom štáte, ale má pobočku, zastúpenie alebo inú organizačnú zložku v niektorom členskom štáte, potom sa na účely sporov vyplývajúcich z činnosti tejto pobočky, zastúpenia alebo inej organizačnej zložky pokladá za zamestnávateľa s bydliskom v tomto členskom štáte.“

12 Článok 19 tohto nariadenia uvádza:

„Zamestnávateľa s bydliskom v členskom štáte možno žalovať:

1. na súdoch členského štátu, v ktorom má bydlisko, alebo

2. v inom členskom štáte:

- a) na súdoch podľa miesta, kde zamestnanec obvykle vykonáva svoju prácu alebo na súdoch podľa miesta, kde naposledy prácu vykonával, alebo
- b) ak zamestnanec prácu nevykonáva alebo nevykonával obvykle v jednej krajine, na súdoch podľa miesta, kde sa nachádza alebo nachádzala prevádzkareň, ktorá zamestnanca najala.“

13 Článok 21 uvedeného nariadenia znie:

„Od ustanovení tohto oddielu sa možno odchýliť len dohodou o voľbe právomoci:

1. dojednanou po vzniku sporu, alebo
2. ktorá umožní zamestnancovi začať konanie na iných súdoch, než tých, ktoré sú uvedené v tomto oddiele.“

Nemecké právo

14 Článok 25 Základného zákona Spolkovej republiky Nemecko (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland) uvádza:

„Všeobecné pravidlá medzinárodného práva sú súčasťou spolkového práva. Majú prednosť pred zákonmi a zakladajú práva a povinnosti priamo obyvateľom na spolkovom území.“

15 § 18 zákona o organizácii súdnictva (Gerichtsverfassungsgesetz) v znení uverejnenom 9. mája 1975 stanovuje:

„Členovia diplomatických misií zriadených na území, na ktorom platí tento zákon, ich rodinní príslušníci a ich súkromné služobné osoby sú podľa ustanovení Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch z 18. apríla 1961 vyňaté z právomoci nemeckých súdov. ...“

16 § 20 zákona o organizácii súdnictva znie takto:

„1. Právomoc nemeckých súdov sa taktiež nevzťahuje na zástupcov iných štátov a ich sprievod, ktorí sa na úradné pozvanie Spolkovej republiky Nemecko nachádzajú [v Nemecku a spadajú] do pôsobnosti uvedeného zákona.

2. Právomoc nemeckých súdov sa ďalej taktiež nevzťahuje na iné osoby než tie, ktoré sú uvedené v odseku 1 a v ustanovení § 18 a § 19, ak sú z nej tieto osoby vyňaté na základe všeobecných pravidiel medzinárodného práva, na základe medzinárodne právnych dohôd alebo iných právnych predpisov.“

17 § 38 nemeckého občianskeho súdneho poriadku (Zivilprozessordnung) v znení uverejnenom 5. decembra 2005 (ďalej len „ZPO“) s názvom „Prípustná dohoda o právomoci“ vo svojom odseku 2 stanovuje:

„Právomoc súdu prvého stupňa môže byť ďalej dohodnutá, ak aspoň jedna zo zmluvných strán nemá v tuzemsku všeobecne príslušný súd. Táto dohoda musí byť uzavretá písomne, alebo ak bola uzavretá ústne, musí byť písomne potvrdená. ...“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 18 Pán Mahamdia má alžírsku a nemeckú štátnu príslušnosť a trvalý pobyt v Nemecku. Dňa 1. septembra 2002 uzatvoril s Ministerstvom zahraničných vecí Alžírskej demokratickej a ľudovej republiky ročnú zmluvu zmluvného zamestnanca s možnosťou predĺženia, pričom vykonával funkciu vodiča veľvyslanectva tohto štátu v Berlíne.
- 19 V tejto zmluve vypracovanej vo francúzštine sa nachádza dohoda o právomoci, ktorá znie takto:
„VI. Riešenie sporov
Prípadné názorové rozdiely a spory vyplývajúce z uvedenej zmluvy spadajú jedine do právomoci alžírskych súdov.“
- 20 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že úlohou pána Mahamdia bolo prepravovať hostí, spolupracovníkov a ako zastupujúci vodič aj veľvyslanca. Okrem toho prepravoval korešpondenciu veľvyslanectva na nemecké orgány ako aj na poštu. Diplomatickú poštu preberal alebo odovzdával iný pracovník veľvyslanectva, ktorého prepravoval pán Mahamdia. Z tohto rozhodnutia tiež vyplýva, že účastníci konania sa naopak rozchádzajú v názore, či pán Mahamdia vykonával tiež tlmočnicke služby.
- 21 Dňa 9. augusta 2007 podal pán Mahamdia na Arbeitsgericht Berlin žalobu proti Alžírkej demokratickej a ľudovej republike, v ktorej žiada o vyplatenie mzdy za prácu nadčas, ktorú mal vykonať v období rokov 2005 – 2007.
- 22 Listom z 29. augusta 2007 chargé d'affaires veľvyslanectva ukončil k 30. augustu 2007 pracovný pomer pána Mahamdiu výpoveďou.
- 23 Žalobca preto podal na Arbeitsgericht Berlin zmenu návrhu žaloby, v ktorej jednak namieta zákonnosť výpovede danej zamestnancovi a jednak žiada vyplatiť náhradu mzdy počas výpovednej doby a zachovať svoj pracovný pomer až do rozhodnutia sporu.
- 24 V rámci konania týkajúceho sa výpovede Alžírskemu demokratickému a ľudovému štátu podala námietku o nedostatku právomoci nemeckých súdov, pričom uviedla jednak pravidlá medzinárodného práva o súdnej imunite, ako aj dohodu o právomoci, ktorá sa nachádza v pracovnej zmluve.
- 25 Rozsudkom z 2. júla 2008 Arbeitsgericht Berlin vyhovel tejto námietke a následne zamietol návrh pána Mahamdia. Súd zastával názor, že v súlade s pravidlami medzinárodného práva štáty požívajú pri výkone svojej zvrchovanej moci súdnu imunitu a že činnosti žalobcu, ktoré sa týkali diplomatickej činnosti veľvyslanectva, boli vyňaté z právomoci nemeckých súdov.
- 26 Žalobca vo veci samej podal voči tomuto rozsudku odvolanie na Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg, ktorý rozsudkom zo 14. januára 2009 čiastočne zrušil rozhodnutie Arbeitsgericht Berlin.
- 27 Tento súd uviedol, že navrhovateľ bol vodič veľvyslanectva, ktorého činnosti nespádali do výkonu verejnej moci žalovaného štátu, ale predstavovali vedľajšiu pomocnú činnosť vo vzťahu k výkonu jeho suverenity. Z toho vyplýva, že Alžírskemu demokratickému a ľudovému štátu nepožíva v tomto spore imunitu. Okrem toho súd zastával názor, že nemecké súdy majú právomoc rozhodnúť daný spor vzhľadom na skutočnosť, že veľvyslanectvo predstavuje „organizačnú zložku“ v zmysle článku 18 ods. 2 nariadenia č. 44/2001. Preto sú pravidlá uvedené v článku 19 tohto nariadenia uplatniteľné. V tejto súvislosti súd zdôraznil, že hoci je pravda, že „organizačná zložka“ obvykle predstavuje miesto výkonu obchodných činností, článok 18 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 sa mal uplatniť na veľvyslanectvo v prípade, ak jednak toto nariadenie neobsahuje žiadne ustanovenie, podľa ktorého diplomatické

zastupiteľstvá štátov sú vylúčené z jeho pôsobnosti, a jednak veľvyslanectvo disponuje vlastným riadením s možnosťou nezávisle uzatvárať zmluvy, vrátane tých občianskoprávných, ako sú pracovné zmluvy.

- 28 Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg tiež zamietol dohodu o právomoci uvedenú v predmetnej pracovnej zmluve. Zastával názor, že táto nespĺňa podmienky stanovené v článku 21 nariadenia č. 44/2001, keďže bola uzatvorená pred vznikom sporu a zamestnanca odkazovala výlučne na alžírské súdy.
- 29 Alžírka demokratická a ľudová republika podala na Bundesarbeitsgericht opravný prostriedok „Revision“, v ktorom sa opierala tak o svoju súdnu imunitu, ako aj o dohodu o právomoci.
- 30 Rozsudkom z 1. januára 2010 zrušil Bundesarbeitsgericht napadnutý rozsudok a vrátil vec na Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg. Bundesarbeitsgericht nariadil vnútroštátnemu súdu najmä posúdiť na základe podaných dôkazov činnosti žalobcu vo veci samej, predovšetkým tie týkajúce sa tlmočenia, aby bolo možné určiť, či tieto môžu byť považované za suverénne úlohy žalovaného štátu vo veci samej. Okrem toho, ak by z prešetrenia vyplývalo, že štát nepožíval súdnu imunitu, Bundesarbeitsgericht nariadil Landesarbeitsgerichtu Berlin-Brandenburg určiť súd príslušný na rozhodnutie sporu vo veci samej, pričom mal zohľadniť najmä článok 18 ods. 2 nariadenia č. 44/2001, ako aj článok 7 Európskeho dohovoru o imunite štátov, ktorý bol vypracovaný v rámci Rady Európy a otvorený na podpis 16. mája 1972 v Bazileji.
- 31 Pokiaľ ide o právny poriadok uplatniteľný na predmetnú zmluvu vo veci samej, Bundesarbeitsgericht rozhodol, že odvolací súd musí skúmať, či v prípade absencie výslovnej voľby strán, tieto bez vysloveného vyjadrenia uznávajú alžírsky právny poriadok ako poriadok uplatniteľný na danú zmluvu. V tejto súvislosti prvky ako jazyk zmluvy, pôvod navrhovateľa alebo povaha jeho činností môžu predstavovať indicie.
- 32 Vo svojom rozhodnutí Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg zastáva názor, že v súlade s článkom 25 Základného zákona Spolkovej republiky Nemecko, štáty môžu namietajú súdnu imunitu len v sporoch týkajúcich sa výkonu ich suverenity. Podľa judikatúry Bundesarbeitsgerichtu však spory v oblasti pracovného práva medzi zamestnancami veľvyslanectiev a dotknutými štátmi spadajú do súdnej právomoci nemeckých súdov v prípade, ak zamestnanec nevykonával pre štát, ktorého bol zamestnancom, činnosti vyplývajúce z jeho suverénnych úloh.
- 33 V tomto prípade vnútroštátny súd „predpokladá“, že pán Mahamdia takéto činnosti nevykonával, keďže sa Alžírkej demokratickej a ľudovej republike nepodarilo preukázať jeho účasť na uvedených úlohách.
- 34 Tento súd zastáva okrem toho názor, že súdna právomoc nemeckých súdov vyplýva z článkov 18 a 19 nariadenia č. 44/2001, ale že pre ich uplatnenie je potrebné stanoviť, či veľvyslanectvo predstavuje „pobočku, zastúpenie alebo inú organizačnú zložku“ podľa článku 18 ods. 2 tohto nariadenia. Iba v takom prípade môže byť totiž Alžírka demokratická a ľudová republika považovaná za zamestnávateľa s bydliskom v členskom štáte.
- 35 Okrem toho v tomto prípade nemožno v súlade s článkom 21 bodom 2 nariadenia č. 44/2001 dohodu o právomoci nachádzajúcu sa v predmetnej zmluve vo veci samej v zásade uplatniť na vylúčenie právomoci nemeckých súdov.
- 36 Vzhľadom na tieto úvahy Landesarbeitsgericht Berlin-Brandenburg rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Ide v prípade veľvyslanectva štátu, ktorý nepatrí do rozsahu pôsobnosti nariadenia č. 44/2001..., nachádzajúceho sa v niektorom členskom štáte, o pobočku, zastúpenie alebo inú organizačnú zložku v zmysle článku 18 ods. 2 tohto nariadenia...?“

2. V prípade, že Súdny dvor odpovie na prvú otázku kladne: Môže dohoda o právomoci, ktorá bola uzavretá pred vznikom sporu, založiť právomoc súdu mimo rozsahu pôsobnosti nariadenia, ak by na základe tejto dohody o právomoci zanikla právomoc založená podľa článkov 18 a 19 nariadenia č. 44/2001?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

- 37 Svojou prvou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 18 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že veľvyslanectvo predstavuje „organizačnú zložku“ v zmysle tohto ustanovenia a či je v dôsledku toho dané nariadenie uplatniteľné na účely určenia príslušného súdu pri rozhodovaní o žalobe podanej zamestnancom veľvyslanectva tretieho štátu, ktoré sa nachádza v členskom štáte, proti danému tretiemu štátu.
- 38 Na úvod je potrebné uviesť, že nariadenie č. 44/2001, ktoré upravuje pravidlá určenia súdnej právomoci členských štátov, sa uplatňuje na všetky občianskoprávne a obchodnoprávne spory s výnimkou určitých oblastí výslovne uvedených v tomto nariadení. Tak ako to vyplýva z bodu 10 tohto rozsudku, oddiel 5 kapitoly II tohto nariadenia, ktorý sa skladá z článkov 18 až 21, upravuje pravidlá o právomoci týkajúce sa sporov vo veciach individuálnych pracovných zmlúv.
- 39 Pokiaľ ide o územnú pôsobnosť nariadenia č. 44/2001, z jeho odôvodnenia 2 a stanoviska 1/03 zo 7. februára 2006 (Zb. s. I-1145, bod 143) vyplýva, že predmetom tohto nariadenia je zjednotenie pravidiel o súdnej právomoci členských štátov a to nielen pre spory v rámci Únie, ale aj pre spory obsahujúce cudzí prvok, s cieľom odstrániť prekážky fungovania vnútorného trhu vyplývajúce z odlišností medzi vnútroštátnymi právnymi poriadkami.
- 40 Nariadenie č. 44/2001 a najmä jeho kapitola II, v ktorej sa nachádza článok 18, totiž obsahujú súbor pravidiel vytvárajúcich ucelený systém, ktoré sa uplatňujú nielen na vzťahy medzi členskými štátmi, ale aj na vzťahy medzi členským štátom a tretím štátom (pozri stanovisko 1/03, už citované, bod 144).
- 41 Osobitne článok 18 ods. 2 uvedeného nariadenia stanovuje, že ak zamestnanec uzavrie pracovnú zmluvu so zamestnávateľom, ktorý má bydlisko mimo územia Európskej únie ale ktorý má pobočku, zastúpenie alebo inú organizačnú zložku v niektorom členskom štáte, potom tento zamestnávateľ musí byť na účely určenia príslušného súdu považovaný za zamestnávateľa s bydliskom v tomto štáte.
- 42 V záujme zabezpečenia plnej účinnosti tohto nariadenia, a predovšetkým uvedeného článku 18, musia byť v ňom obsiahnuté právne pojmy vykladané samostatne a spoločne pre všetky členské štáty (pozri v tomto zmysle, pokiaľ ide o výklad Bruselského dohovoru, najmä rozsudok z 22. novembra 1978, Somafer, 33/78, Zb. s. 2183, bod 8).
- 43 Osobitne pri určení prvkov, ktoré charakterizujú pojmy „pobočka“, „zastúpenie“ alebo „iná organizačná zložka“ obsiahnuté v článku 18 ods. 2 nariadenia č. 44/2001, je v prípade absencie indície v texte nariadenia potrebné vziať do úvahy účel tohto ustanovenia.
- 44 Pre spory týkajúce sa pracovných zmlúv uvádza oddiel 5 kapitoly II nariadenia č. 44/2001 sériu pravidiel, ktorých cieľom je, tak ako to vyplýva z odôvodnenia 13 tohto nariadenia, ochrana slabšej zmluvnej strany prostredníctvom pre jej záujmy výhodnejších pravidiel o právomoci (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. mája 2008, Glaxosmithkline a Laboratoires Glaxosmithkline, C-462/06, Zb. s. I-3965, bod 17).

- 45 Tieto pravidlá poskytujú zamestnancovi najmä možnosť zažalovať svojho zamestnávateľa na súde, ktorý on považuje za najbližší pre svoje záujmy, priznávajúc mu tak možnosť konať pred súdom štátu, v ktorom má trvalý pobyt alebo v ktorom obvykle vykonáva svoju prácu, alebo aj v ktorom sa nachádza organizačná zložka zamestnávateľa. Ustanovenia uvedeného oddielu obmedzujú tiež možnosť voľby súdu pre zamestnávateľa, ktorý koná voči zamestnancovi, ako aj výnimky z pravidiel o právomoci uvedených v nariadení.
- 46 Tak ako to vyplýva z judikatúry Súdneho dvora týkajúcej sa pravidiel o právomoci vo veciach pracovných zmlúv, ktoré obsahuje Bruselský dohovor (pozri rozsudky z 26. mája 1982, Ivenel, 133/81, Zb. s. 1891, bod 14; z 13. júla 1993, Mulox IBC, C-125/92, Zb. s. I-4075, bod 18; z 9. januára 1997, Rutten, C-383/95, Zb. s. I-57, bod 22, a z 10. apríla 2003, Pugliese, C-437/00, Zb. s. I-3573, bod 18), ustanovenia oddielu 5 kapitoly II nariadenia č. 44/2001 sa majú vykladať s ohľadom na potrebu zabezpečenia vhodnej ochrany zamestnanca ako najslabšej zmluvnej strany.
- 47 Okrem toho v záujme zabezpečenia kontinuity medzi týmto nariadením a Bruselským dohovorom musia byť v nich nachádzajúce sa pojmy „pobočka“, „zastúpenie“ alebo „iná organizačná zložka“ vykladané v súlade s pravidlami uvedenými v judikatúre Súdneho dvora týkajúcej sa článku 5 bodu 5 Bruselského dohovoru, ktorý obsahuje rovnaké pojmy a uvádza pravidlá osobitnej právomoci pri sporoch o prevádzke druhého sídla spoločnosti. Toto ustanovenie bolo navyše doslovne prebraté do článku 5 bodu 5 nariadenia č. 44/2001.
- 48 Pri výklade uvedených pojmov „pobočka“, „zastúpenie“ alebo „iná organizačná zložka“ identifikoval Súdny dvor dve kritériá, ktoré určujú, či je žaloba o prevádzkovaní jedného z týchto zariadení spojená s členským štátom. Po prvé pojem „pobočka“, „zastúpenie“ alebo „iná organizačná zložka“ predpokladá existenciu strediska činností, ktoré navonok dlhodobo vystupuje ako exozitúra materskej spoločnosti. Toto stredisko musí mať riaditeľstvo a byť vecne vybavené tak, že môže viesť rokovania s tretími osobami takým spôsobom, že tieto sa nemusia priamo obracať na materskú spoločnosť (pozri rozsudok z 18. marca 1981, Blanckaert & Willems, 139/80, Zb. s. I-819, bod 11). Po druhé sa spor musí týkať buď žalôb o prevádzkovaní týchto právnických osôb alebo záväzkov, ktoré prijali v mene materskej spoločnosti a ktoré sa majú vykonať v štáte, kde sa nachádzajú (pozri v tomto zmysle rozsudok Somafer, už citovaný bod 13).
- 49 Vo veci samej je na úvod potrebné pripomenúť, že funkcia veľvyslanectva, tak ako to vyplýva z článku 3 Viedenského dohovoru o diplomatických stykoch, v zásade spočíva v zastupovaní vysielajúceho štátu, v ochrane jeho záujmov, ako aj v podpore vzťahov s prijímajúcim štátom. Pri výkone týchto funkcií môže veľvyslanectvo ako akýkoľvek iný verejnoprávny subjekt konať *iure gestionis* a stať sa držiteľom práv a povinností občianskoprávneho charakteru predovšetkým v nadväznosti na uzavretie súkromnoprávných zmlúv. Tak je to aj v prípade, ak uzatvorí pracovnú zmluvu s osobami, ktoré neplnia úlohy vyplývajúce z výkonu verejnej moci.
- 50 Pokiaľ ide o prvé kritérium uvedené v bode 48 tohto rozsudku, je potrebné uviesť, že veľvyslanectvo môže byť prirovnané k stredisku činností, ktoré dlhodobo vystupuje navonok a prispieva k rozpoznaní a zastupovaniu príslušného štátu.
- 51 Pri druhom kritériu uvedenom v danom bode rozsudku je zřejmé, že predmet konania vo veci samej, t. j. spor v oblasti pracovného práva, predstavuje dostatočný vzťah s činnosťou predmetného veľvyslanectva, pokiaľ ide o riadenie zamestnancov.
- 52 Z toho vyplýva, že pokiaľ ide o pracovné zmluvy uzavreté veľvyslanectvom v mene štátu, veľvyslanectvo predstavuje „organizačnú zložku“ podľa článku 18 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 v prípade, ak sa činnosti zamestnancov, s ktorými uzatvorilo dané zmluvy, týkajú správy vykonávanej veľvyslanectvom v prijímajúcom štáte.

- 53 Pred nemeckými súdmi, ako aj v pripomienkach predložených v priebehu tohto súdneho konania Alžírsku demokratická a ľudová republika tvrdila, že uznanie súdnej právomoci prijímajúceho štátu veľvyslanectva by sa rovnalo porušeniu pravidiel medzinárodného zvykového práva o súdnej imunite a že vzhľadom na tieto pravidlá nebude v spore, ako je ten vo veci samej, nariadenie. č. 44/2001 a predovšetkým jeho článok 18 uplatniteľné.
- 54 V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že všeobecne uznané zásady medzinárodného práva o súdnej imunite vylučujú možnosť zažalovať štát v spore, ako je ten vo veci samej, na súde iného štátu. Takáto súdna imunita štátov je zakotvená v medzinárodnom práve a zakladá sa na zásade *in parem non habet imperium*, podľa ktorej štát nemôže podliehať súdnej právomoci iného štátu.
- 55 Ako však uvádza generálny advokát v bodoch 17 až 23 svojich návrhov, v dnešnej medzinárodnej praxi táto imunita nie je absolútna, ale je všeobecne uznaná v prípade sporu týkajúceho sa suverénnych úkonov vykonaných *iure imperii*. Naopak, môže byť vylúčená, ak sa opravný prostriedok týka úkonov vykonaných *iure gestionis*, ktoré nespádajú do výkonu verejnej moci.
- 56 Z toho vyplýva, že vzhľadom na obsah uvedenej zásady medzinárodného zvykového práva o súdnej imunite štátov treba zastávať názor, že táto zásada nebráni uplatneniu nariadenia č. 44/2001 v spore, ako je ten vo veci samej, v ktorom zamestnanec požaduje vyplatenie náhrad a namieta voči ukončeniu pracovnej zmluvy, ktorú uzavrel so štátom, v prípade ak súd, ktorému bola vec predložená, konštatuje, že úlohy vykonávané zamestnancom nespádajú do výkonu verejnej moci alebo ak žaloba nezasahuje do bezpečnostných záujmov štátu. Na základe tohto konštatovania môže súd, ktorému bola vec predložená, ako ten vo veci samej, tiež zastávať názor, že spor spadá do vecnej pôsobnosti nariadenia č. 44/2001.
- 57 Z vyššie uvedeného vyplýva, že na prvú otázku je potrebné odpovedať tak, že článok 18 ods. 2 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že veľvyslanectvo tretieho štátu nachádzajúce sa na území členského štátu predstavuje „organizačnú zložku“ v zmysle tohto ustanovenia v spore týkajúcom sa pracovnej zmluvy, ktorá bola uzatvorená týmto veľvyslanectvom v mene vysielajúceho štátu, ak úlohy vykonávané zamestnancom nespádajú do výkonu verejnej moci. Určiť presnú povahu činností vykonávaných zamestnancom prináleží vnútroštátnemu súdu, ktorému bola vec predložená.

O druhej otázke

- 58 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 21 bod 2 nariadenia č. 44/2001 vykladať v tom zmysle, že toto ustanovenie sa vzťahuje na dohodu o právomoci uzavretú pred vznikom sporu v prípade, ak uvedená dohoda uznáva výlučnú právomoc súdu nachádzajúceho sa mimo rozsahu pôsobnosti tohto nariadenia, pričom tým vylučuje právomoc založenú podľa osobitných pravidiel článkov 18 a 19 tohto nariadenia.
- 59 Alžírsku demokratická a ľudová republika zastáva názor, že uvedený článok 21 nebráni skutočnosti, aby zmluvné strany udelili prostredníctvom dohody uvedenej v pracovnej zmluve súdnu právomoc rozhodnúť spory týkajúce sa tejto zmluvy tretiemu štátu. V danom prípade voľba súdu neprináša zamestnancovi žiadne nevýhody a je v súlade s prejavom vôle zmluvných strán podriaďiť túto zmluvu právu rovnakého štátu.
- 60 Tak ako to vyplýva z odôvodnenia 13 nariadenia č. 44/2001, cieľom osobitných pravidiel oddielu 5 kapitoly II je zabezpečiť primeranú ochranu zamestnancov. Podľa judikatúry Súdneho dvora uvedenej v bode 46 tohto rozsudku tento cieľ musí byť pri ich výklade zohľadnený.

- 61 Článok 21 nariadenia č. 44/2001 obmedzuje možnosť strán pracovnej zmluvy uzatvoriť dohodu o právomoci. Takáto dohoda tak musí byť uzatvorená po vzniku sporu alebo, ak je dojednaná pred jeho vznikom, musí umožňovať zamestnancovi začať konanie na iných súdoch než tých, ktorým uvedené pravidlá priznávajú právomoc.
- 62 Vzhľadom na účel článku 21 nariadenia č. 44/2001 musí byť táto posledná podmienka chápaná v tom zmysle, ako to uviedol generálny advokát v bodoch 58 a 59 svojich návrhov, že takáto dohoda uzatvorená pred vznikom sporu musí priznávať právomoc rozhodovať o návrhoch predložených zamestnancom súdom, ktoré budú pridané k súdom uvedeným v článkoch 18 a 19 nariadenia č. 44/2001. Účinkom dohody tak nie je vylúčiť právomoc súdov uvedených v článkoch 18 a 19 nariadenia č. 44/2001, ale rozšíriť možnosť zamestnanca vybrať si medzi viacerými príslušnými súdmi.
- 63 Okrem toho zo znenia uvedeného článku 21 nariadenia č. 44/2001 vyplýva, že dohody o právomoci môžu „umožniť“ zamestnancovi obrátiť sa na iné súdy ako tie, ktoré sú uvedené v jeho článkoch 18 a 19. Z toho vyplýva, že toto ustanovenie nemôže byť vykladané tak, že dohoda o právomoci sa môže uplatňovať výlučne a zakáže tak zamestnancovi obrátiť sa na súdy príslušné podľa uvedených článkov 18 a 19.
- 64 V bodoch 44 a 46 tohto rozsudku uvedený cieľ ochrany zamestnanca ako najslabšej zmluvnej strany nebude dosiahnutý, ak súdy stanovené v daných článkoch 18 a 19 namiesto toho, aby zabezpečovali túto ochranu, budú môcť byť vylúčené prostredníctvom dohody o právomoci uzatvorenej pred vznikom sporu.
- 65 Navyše ani z obsahu, ani z účelu článku 21 nariadenia č. 44/2001 nevyplýva, že takáto dohoda nemôže priznať právomoc súdom tretieho štátu pod podmienkou, že nevyklučuje právomoc priznanú na základe článkov nariadenia.
- 66 Z vyššie uvedeného vyplýva, že na druhú otázku je potrebné odpovedať tak, že článok 21 bod 2 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že toto ustanovenie sa vzťahuje na dohodu o právomoci uzavretú pred vznikom sporu v rozsahu, v akom poskytuje zamestnancovi možnosť obrátiť sa okrem súdov, ktoré majú obvykle právomoc na základe osobitných pravidiel článkov 18 a 19 nariadenia č. 44/2001, na iné súdy vrátane tých, ako v danom prípade, nachádzajúcich sa mimo Únie.

O trovách

- 67 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. Článok 18 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 44/2001 z 22. decembra 2000 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach sa má vykladať v tom zmysle, že veľvyslanectvo tretieho štátu nachádzajúce sa na území členského štátu predstavuje „organizačnú zložku“ v zmysle tohto ustanovenia v spore týkajúcom sa pracovnej zmluvy, ktorá bola uzatvorená týmto veľvyslanectvom v mene vysielajúceho štátu, ak úlohy vykonávané zamestnancom nespádajú do výkonu verejnej moci. Určiť presnú povahu činností vykonávaných zamestnancom prináleží vnútroštátnemu súdu, ktorému bola vec predložená.

2. **Článok 21 bod 2 nariadenia č. 44/2001 sa má vykladať v tom zmysle, že toto ustanovenie sa vzťahuje na dohodu o právomoci uzavretú pred vznikom sporu v rozsahu, v akom poskytuje zamestnancovi možnosť obrátiť sa okrem súdov, ktoré majú obvykle právomoc na základe osobitných pravidiel článkov 18 a 19 nariadenia č. 44/2001, na iné súdy vrátane tých, ako v danom prípade, nachádzajúcich sa mimo Únie.**

Podpisy